

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

<i>Helyben házhoz hordva:</i>	<i>Vidéken postai szétküld:</i>
Egész évre . . . 12 frt	Egész évre . . . 14 ft
Fél évre . . . 6 "	Fél évre . . . 7 "
Negyed évre . . . 3 "	Negyed évre . . . 3.50
Egy hóra . . . 1 "	Egy hóra . . . 1.20

Kiadóhivatal:

Az „Aradi Nyomdatársaság”, főút 51. sz. a., hová hirdetések, előfizetési pénzeket a kiadás körüli pauzások küldendők.

Hirdetések díja:

Hat b. petit sor egyszer . . . 6 kr | Bélyegdíj külön . . . 30 kr
Minden következőnél . . . 4 | Nyitótör sora . . . 15

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Az ellenhatás.

Arad, november 16.

Az általános lelkesedés közé, mely a nemzet hazafias és pártszenvédélytől el nem vakult romlatlan nagy többségét elfogta, lassanként a küszöbön álló küzdelem ismeretlen esélyeiből keletkező izgalom vegyül, mely anélkül, hogy a magyarok istenébe vetett bizalmat alterálná, az örömmámor ellenében józanítólag hat és a vezéreink által eddig kivivott siker feletti öröm, valamint a bölcs és nemeslelkű fejedelem iránti érzelmei mellett észrevennünk kész azokat az ellenségeinket, kiknek fegyvervillogása fenyegetőleg int a távolból s csatakiáltásaikat a készülődő vihar előtt futó szél intelmül hozza, hogy sorakozzunk.

Mert szörnyű és ádáz tusa fog támadni az egész vonalon. A Vatikán hivatalos közleménye már megfutta a harci riadót és a magyar népet lesújtó megtorlással fenyegetődik arra az esetre, ha törvényhozása a szabadelvű reformok megvalósítására kísérletet is merne tenni.

Nem kicsinyeljük ez ellenfelet, sőt ellenkezőleg be kell ismernünk, hogy iszonyu hatalom az, amely Róma felől cikáztatja villámait; azokat a villámokat, melyek lángba borították a középkorban az államok törvényes rendjét, felégették az alattvalói hűség kötelekeit s földönfutóvá tették a világ leghatalmasabb birodalmának fejedelmét. Ezek a villámok ma sem vesztették erejüket s bár kezeljük maga is súlyosan sinli a végzet hatalmát, melynek épen az antik felfogás szerint az istenek is alája vannak vetve, még is elementáris erővel szerezhethet érvényt a vetőjának, melylyel egy számban jelentéktelen, aránylag szegény, nehéz terhek súlya által lekötött és nagy feladatok szolgálatában kimerülésig fárasztott nemzetnek, minő a magyar, haladását, nemzeties irányban való fejlődését gátolhatja.

Ha a Vatikán mozgósít, akkor négy oldalról is támadva vagyunk s csak egy helyütt veszítsük el a csatát, semmivé lehetnek összes vívmányaink. A főpapság befolyása az udvarnál ismeretes és bár a magyar király alkotmányos érzülete és bölcsesége itt erős vára ügyünknek, meg kell gondolnunk, hogy a felség így is csak személyes nézeteinek háttérbe szorításával nyugodott bele a liberális egyházpolitikai reformok megindításába s ez elhatározásában egyedül áll.

A felső ház az ő főpapi és ultramontán hajlam és nevelésű mágnás tagjaival teljesen megakaszthatja a képviselőház elfogadott javaslatainak a felségi szentesítésig való érlelődését. Volt idő a forradalom előtt, amidőn a felső ház által vetett a Metternich rezsim áttörhetlen gátat a magyar országgyűlés reformmunkássága elé, s most — hogy a Tisza-féle épen

nem szerencsés és demokratikus felsőházi reform a kormány befolyását ott csaknem teljesen megbénította — nem lehetetlen, miként a klerikális többség érvényesíteni fogja magát s nem bizonyos, hogy regalista kinevezése által leendő ellensúlyozásukhoz megnyerhető lesz-e a korona bejegyezése?

Bizonyára nem fog elmaradni az akció az alpapság részéről a választó kerületekben; a z s i d ó - h á z a s s á g ellen indítandó hajszákból vegyest fognak a képviselőkhöz a klerikális irányu feliratok intéztetni, s Isten mentsen, hogy az egyházpolitikai kérdések függőben léte alatt kellessék egy választási küzdelmet átélnünk.

És még ezzel nem lesz kimerítve a fegyverek tárháza, melyekkel Róma az i z m a e l i t a, a f é l p o g á n y magyarság ellen a legújabbán proklamált kereszties hadjáratot győzedelmesen megvívhatni reméli. Az a fenyegetés, melyet a „Moniteur de Rome” című ujságja a pápának a magyarok ellen intézett, hogy t. i. „Az egyház résen áll, s a nap, melyen a harcz megindul, Magyarország bukása lesz és hogy a magyarok az ő vak kevélységök következményeit maguknak tulajdonítsák, ez a fenyegetés nyilván a nemzetiségek között fokozott mérvben megindítandó izgatásra vonatkozik. Horvátországban Stroszmayer vezetése alatt már szervezte a Vatikán a harcot a magyar nemzeti és állameszme ellen; az oláh unitusok Lukaciu közbejöttével már szintén Rómához fordultak állítólagos sérelmük orvoslása végett, s a laczfalusiak templomaik kulcsait Rómába küldték, bizonyosan nem előleges intelmek nélkül. De hát Róma még csak résen áll, ez még mind semmi. A katolikus bunyók közt a délvidéken is gyanus hazaellenes tüntetések észlelhetők és a szabadkai pap irtózkodása a himnusztól szintén feltűnő, de tán korai volna még feltennünk, hogy egyenesen Rómából kapják a jelszót: de megkaphatják, meg van ígérve. Aztán jönnek soron a temesi, torontáli németek, azután a felvidéki katolikus tótság, melynek panszláv hajlamai s izgatásra mindig kész papjai amugy is ismeretesek.

Mindezek igen komoly veszélyek, pedig ezek csak az egyik oldalról, a pápa részéről fenyegetik a hazát. A másik veszedelmes, kérélhetetlen ellensége a magyar nemzetnek, a magyar társadalom szabad fejlődésének, szóval a magyar hazának A p p o n y i Albert gróf és a köréje csoportosuló fakció. Ha csak egy pár héttel ezelőtt mondtuk volna ki ezt a vádat a boldogtalan agitátorra, talán tulzásnak tűnhetett volna föl; de ma, midőn e párt a sajtója által rendszeres

harcot indított a szabadelvű reformok keresztülvitelére vállalkozott kormány ellen, mielőtt az még teljesen megalakulhatott volna; midőn e párt nem ismer sürgösebb feladatot, mint a közvéleményt a nagy és hazafias vállalkozás iránt eleve is bizalmatlansággal, kicsinyhitűséggel eltölteni, csakhogy vezérének hivatottságát, nélkülözhetetlenségét dokumentálja; midőn e párt a sajtója által ujjongva üdvözöl minden felmerülő újabb nehézséget, a meglegedettség örömevel közli Róma fenyegetődéseit, s koholt híreket közöl a főuri körökben készülő ellenmozgalmakról; midőn rendszeresen kisebbíti az ország előtt a kormány tagjainak hitelét; midőn szövetséget proklamál a forradalom kultuszát ápoló szélsőballal; midőn engesztelhetetlen, késig menő parlamenti harczok által készül megbénítani a nemzetet képviselő többség törvényhozói működését: akkor nem emelünk igaztalan vádat, ha a haza, a szabadság, a törvényes rend másik veszedelmes ellenségeül A p p o n y i Albert grótot és pártját nevezük meg.

De mindez nem fogja elcsüggeszteni a magyar nemzetet törvényalkotó, reformmátori nagy feladatának teljesítésében.

Ha hazánk javáról, függetlenségéről van szó, akkor szembeszállunk a reakcióval mindenütt, megvédjük államiségünk garanciáit a támadások ellen, jöjjenek azok Rómából, vagy szerveztessenek azok a parlamentben egy önfelelt hatalomvágyó fakció által, vezérelje azt az olasz R a m p o l l a, vagy a magyar A p p o n y i.

Belföld.

Szalavszky megy.

Szalavszky belügyi államtitkár — mint hírlík — a kabinet végleges megalakítása után megváltik politikai állásától s Trencsén vármegye főispánjává fog kineveztetni. E hír azonban meg erősítésre szorul. Szalavszky távozását sokan nem látják indokoltnak s mi is — írja a „P. Hírlap” — azt tartjuk, hogy sem a válságban, sem az új helyzetben nincs számba jöhető ok arra, hogy a belügyi államtitkár, aki ezen állásában oly kiváló szolgálatot tett az országnak, állását elhagyja. Annak idején meghívását két erős indok követelte. Az egyik a közigazgatás reformjának előkészítése volt, a másik pedig a belügyminiszter felügyeleti jogának szakavatott és erélyes érvényesítése. Szalavszky mind a két tekintetben oly tehetséget árult el s oly sikeres buzgóságot tanusít, hogy visszalépését valóban sajnálni kellene, nemcsak személye miatt, de azon fontos ügyek érdekében is, a melyeknek ellátása a belügyminiszteriumban az ő kezére van bízva.

A helyzethez.

Bécsből írják a „Pester Correspondenz“-nek: Ó Felsége meleg szívélyességgel fogadta az orosz trónörökös és a nagy közönség is igen barátságosan üdvözölte a fiatal, üde, jókedélyű herceget. Az illusztris vendég tiszteletére a hofburgban adott diszebédén királyné Ó Felségének jelenléte kiváló fényt adott annak; a felség, betegeskedése miatt, hosszabb idő óta tartózkodik minden ünnepélyességtől. Az orosz trónörökös ismét a legjobb benyomásokat fogja magával vinni, de saját tapasztalatából eimondhatja császári atyjának, hogy itt sem az udvarnál, sem a kormánynál, sem a közönségben nem létezik elfogultság vagy éppen elenszenv az orosz egyeduralgó személye ellen, hogy itt mindenki tényleg a békét és csak a békét akarja és senki a legtávolabbról még csak nem is gondol arra, hogy bármely más állam jogos érdekeinek ártson. Magyarországot illetőleg az ide való politikai körökben teljes bizalom uralkodik a nagy reformok sima kiépítése iránt, melyeknek az államélet legfontosabb térein való végrehajtása a Wekerlekabinet missiója. A dolgok fejlődését nagy rokonszenvvel kísérik és azon bizalomban Wekerle Sándornak meglesz az a szerencsése, hogy alaposan megoldhatja az egyházpolitikai kérdést, a valutarendezést végleg megkoronázhatja és a közigazgatás is modern és e mellett minden közszabadsági tekintetét számba vevő alapra állíthatja.

A recepczió.

Az első reformjavaslat, melyet az új kormány törvényhozási elintézés alá terjeszt, a zsidó vallás recipiálására vonatkozó törvényjavaslat lend. A kormány e javaslatot, a mely készen is van már, a lehető legrövidebb idő alatt be szándékozik nyújtani a képviselőháznak.

A vatikánrólunk.

A római „Moniteur de Rome“ november 14-diki számában a magyar politikai viszonyokról egy cikk jelent meg, melyet kétségkívül a Vatikán részéről sugalmazott közleménynek kell tartani.

A magyarországi események — így szól a vatikáni lap — hasonlítanak az 1848-dik év eseményeihez, azzal a különbséggel mégis, hogy akkor politikai forradalomról volt szó, a míg most ott, ha az osztr. kath. lapok pesszimistikus jóslatai teljesednek, sikerült mindenütt minden megfontolást mellőzni.

Magyarországon minden párt heves versennyel dolgozik a főnálló rendfőbontásán az a legszomorubb, hogy a magyarság még az olyan kath. férfiakat is magával ragadta, mint a milyen Apponyi

gr., a kinek az egyháztól való elpártolása a valóságos szégyennek nevezhető. Ő a hazabékéjét olyan csalékony reményekért áldozza föl, a melyek valószínűleg hamarjában elfognak párologni. Magyarországot az utolsó kártyát is kijátszotta s aznap, a mikor a vallás-harcz kitör, ránézve a szerencsétlenség napja lesz.

Az egyház részen áll és várakozik. Ha a magyar kormány a Rubiconon átkel, a béke ügyére komor ködfátyol fog leereszkedni. A budapesti urakat ismételve figyelmeztették erre, de rájuk nézve Magyarország határán túl nem létezik semmi. Igazságtalanság az egyházat próbálkozással gyanúsítani s azt az aktuális politika hullámzásával összeköttetésbe hozni. Az egyház mérséklettel, türelemmel és elővigyázattal védelmezte a dogma sérthetlenségének alapelvét s ha Magyarország azon tultette magát, vak göggyének következményeit ő maga fogja viselni.

Két életrajz.

— Hieronymi, Tisza gr. —

Távirataiban jelezte az „Aradi Közlöny“, hogy a belügyminiszteri tárczára Hieronymi Károly, a király személye körüli miniszterségre pedig Tisza Lajos gróf a legkomolyabb jelöltek. — Érdekesnek tartjuk rövid életrajzaikat közölni az alábbiakban:

Hieronimi Károly, 1836. október 1-én Budán született. Gimnáziumi tanulmányait Pozsonyban, N.-Szombaton, majd Budapesten végezte. A műegyetemből kikerülve, 1856-ban építészeti növendék lett Buda városánál, ez állásától csakhamar megvált s mint tagosító mérnök működött Máramarosmegyében 1861-ig. Ez évben megválasztott Máramarosm. főmérnökének. 1867-ben Mikó Imre gróf közlekedési miniszter mellé elnöki titkárrá nevezett ki. 1868-ban osztálytanácsos, 1872-ben miniszteri tanácsos lett, ugyanez évben megbízott az államtitkári teendővel. — 1874. október hó 20-án államtitkári helyettesé nevezett ki. 1875-ben a zombolyai kerület képviselővé választotta; azóta e kerületet képviselte szakadatlanul. 1882-ben megvált államtitkári állásától és az osztrák magyar államvasutak magyarországi vonalainak igazgatósági elnöke lett, mely állást a társaság magyar vonalainak megváltásáig bírta. Ő felsége a Lipót-renddel tüntette ki. Onálló művein kívül még számos kisebb értekezése jelent meg a magyar mérnök- és építész-egylet közlönyében, mely egyesületnek eleinte igazgatója, azután titkára és közel 10 évig alelnöke volt. Csak két hét előtt neveztek ki Gajzágó helyébe az államszámvevőszék elnökévé, miért is a zombolyai kerület mandátumáról lemondott.

Tisza Lajos gróf 1833-ban Geszten születt; öccse Tisza Lászlónak és Kálmánnak, akikkel együtt Szönyi Pál nevelte. Tizennégy éves korában letette a vizsgálatot a philosophiából a debreczeni kollégiumban; 1848-ig végezte el a felsőbb tanulmányokat, a jogi tudományokkal később ismerkedett meg. A szabadságharc után testvéreivel körutat tett Európában; Berlinben egyetemen tanultak hosszabb ideig. Majd keletre utazott, bejárva Egyiptomot. Az alkotmány szünetelése alatt a helvét hitv. egyházi és iskolai ügyek körül éber tevékenységet fejtett ki; segédgondnokká választottott. 1861-ben az ugrai kerület képviselője s két fivérével a határozati párt hive. 1865-ben újra képviselő, Deák-párti, 1867-ben Biharmegye főispánja lett. Nemskára kilépett a megyei szolgálatból s alelnöke lett a fővárosi közmunka-tanácsnak. 1869-ben cs. és kir. kamarás lón, 1871. június 21-én közlekedési miniszterre neveztetett ki; ez állástól három év múlva visszalépett. Ekkor néhai Kerkápolyival beutazta Olaszországot, később Ázsiában és Afrikában tett utazást, 1873-ban titkos tanácsos és a Lipót-rend nagykeresztese lett. Visszatérve, a dicsőségtől mentes kerület képviselője lett; 1879-ben a szegedi katasztrófa után Szegedre küldött, mint királyi biztos. Ebbeli nagy érdemei elismerésül 1883-ban grófi rangot nyert „szegedi“ előnévvel. 1884-óta mint Szeged első kerületének képviselője foglal helyet a parlamentben, melynek közigazgatási bizottságának elnöke. A Deák-szobor, valamint az új parlamenti épület létesítésében kiváló része van. A delegációkban ismételtelen működött mint elnök elnöke továbbá az országos erdészeti egyesületnek. A magyar közművelődési egyesületek budapesti országos kongresszusán mint elnök szerepelt.

Időjárás.

Légneműs: reggel 7 órakor 768,1 mm., délután 2 órakor 766,7 mm. *Hőmérséklet:* reggel 7 órakor C° — 0,3, délután 2 órakor C° + 5,7. *Szél iránya és ereje:* reggel 7 órakor K. 1, délután 2 órakor E. 2. *Felhőzet:* reggel derült, délután többnyire derült. *Csapadék az utóbbi 24 órában:* 0 milliméter.

Időjósítás a mai napra.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— November 17. —

Küds.
Jelentékeny csapadék nélkül.
Enyhe.

H I R E K.

November 17. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Gergely. — Protestáns naptár: Alfons. — Görög-keleti naptár (november 5.): Galakt. — A nap két 7 óra 10 perczkor, nyug-szik 4 óra 20 perczkor.

Közlöny-könyvtár nyitva van kedden és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: polgári iskola. Földrajzi.

November 17. Csiky-Annopély a városház dísztermében.

November 27. Az aradi kaszinó-egylet közgyűlése délelőtt 10 órakor.

T Á R C Z A.

— November 17. —

A nemzetiségek.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tárczája. —

Aradvármegyében a középkorban tizenhat tősgyökeres magyar nemzetségek voltak uradalmi. Nem az első foglalók ivadéka, javaikat többnyire adomány czimén szerezték; de így is hatalmasok. A mint új meg új rajokat bocsátottak ki magukból, a megszállt területre jobbadán magukkal hozták az anyabirtok nevét, szokásait, erkölcsait, s innen van, hogy a helynevek az ország különböző részeiben annyiszor ismétlődnek s hogy többször ugyan azokban az összeköttetésekben fordulnak elő. S innen van, hogy a nemzetiségeknek az országban való megoszlása mindenüvé magával vitte az állameszmét, melynek — már birtoka természeténél fogva is, — szolgálatában állott s hogy a földeikkel decentralisált nemzetségek a közügyek iránt való érdeklődést már csak a maguk haszna miatt is ébren tartották az ország különböző részeiben.

Ehhez képest utjabban a monographiákban sem a helységek topographiáira, mint inkább a nemzetiségek és családok uradalmi rendszerére kellően fektetni a fő súlyt, az irodalom is fokozottan kutatja a nemzetiségek történetét Most szeptember 30-án járt le a magyar tud. akadémiának az a pályakérdése, mely a

történelmi emlékeinkben a XIV-ik század második feléig előforduló nemzetségek (genusok), birtokviszonyaik, czimereik, s ezek koronkint való változásai történetének elmondását s oklevelek alapján összeállított leszármazási táblákon annak kimutatását kívánta, mely családok erednek ezekből a nemzetségek közül. Jutalma a Péczely-alapból 1000 arany forint. De hát mi lehetett jutalma annak a hatalmas két kötetnek, mely (n. 8. r. XIV, 327 és 463 lapon) körülbelül épen arra a határidőre Temesvárott Wertner Mór dr tollából „A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig“ czimvel jelent meg? Szabó Ferencz németelemeri plébános adta ki a „Történelmi, nép és földrajzi könyvtár“ 52. és 53. kötetéből, oly vállalatban, mely tartalmasságánál fogva mindinkább magára vonja ugyan az írók és olvasók figyelmét, de mely még aligha terjedt el annyira, hogy az áldozni tudó derék kiadó kellő tiszteletdíjban részesíthesse munkatársait.

Wertner munkája magában foglalja mindazt, a mit az akadémia pályatétele kíván. Szó sincs róla, hogy ne volnának jelentékeny hiányai és nem csekély hibái; ezek közül föl is sorolt már egy csoport nemzetségeink történetének egyik alapos kutatója, Komáromi András dr, és pedig épen a Turulban, melynek Wertner is egyik legszorgalmasabb czikkezője. Wertner azonban maga is tudta, hogy művének egyes lapjai nem sokáig

maradnak széljegyzetek nélkül, hogy utjabban előkerülő okiratok bővítik, pótolják és magyarázzák az ő beszédét, sőt hogy élesebb szem már a kiadottakban is találhat olyasmit, a mi az ő figyelmét elkerülte. Viszont azonban mindenesetre érdeme, hogy rendszerbe foglalta a magyar nemzetségek tanát, megvilágította számos családnak idáig ismeretlen nemzetségét s helyreigazította több nemzetség elferdített nevét.

Útal arra az eléggé ösmeretes, de nem kevésbé föltűnő körülményre, hogy a „degenerere“ elnevezés a XII-ik század közepéig épen nem, a tatárjárás után a XIV. század közepéig ellenben igen gyakran használatos. Ez a jelenség a birtokviszonyok természetével áll összefüggésben. A tatárjárás körülbelül olyan bonyodalmakat teremtett a birtokviszonyokban, mint később a törökhódítás; s emiatt a neo-acquistica commissio modernebb alakban csak azt cselekedte, mit amott az utolsó Árpádoknak s az Anjouknak kellett tenniük a birtokrendezés érdekében. Innen van, hogy IV. Béla óta a degenerere elnevezés minden közös leszármazáson alapuló jogok és kötelességek érvényesítéséhez vezető epitheton és hogy soha sem használták kizárólag epitheton orovansként. De nagy óvatossággal kell eljárni a dologban, mert néha nem-nemes jobbagyokat is „de genere“ megkülönböztetéssel illettek az oklevelek.

Csiky-ünnepély.

Ma, két nappal Csiky Gergely halálának első évfordulója előtt, emlékünnepet ül az aradi „Kölcsy-egylet“ s vele Arad város egész művelt közönsége, mely ünnepélyen meg fog nyilatkozni az a lelkes rokonszenv, mely irodalmunk elköltözött jelesét pályája kezdetétől sikereinek tetőpontjáig kísérte s meg fog nyilatkozni azon őszinte fájdalom és gyász, melyet koszorus színműírónk elhunytának híre keltett szerte a hazában.

Aradnak kettős oka van minél lélekemelőbben, minél impozánsabban és kegyeletteljesebben ülni meg Csiky Gergely emlékeztének ünnepét, mert hiszen Csiky nemcsak hazánknak, de első sorban városunknak és megyénknek fia és büszkesége volt.

Majd minden pályán felül emelkedhetik eredményekben a mindennapiság körén a halandó ember, de az irdalom tere az, mely munkásától legtöbb hivatottságot, legtöbb küzdelmet és zseniálitást követel meg a halhatatlanságért.

Mindenki tudja, hogy leghalátlanabb, legkevesebb méltánnyal találkozó és legtöbb előítélettel fogadott foglalkozás a társadalom ezernyi télszégsei ellen való küzdelem, melyben már annyian buktak el s fognak elbukni ezentúl is.

Csiky küzdelme nem volt meddő, igazolják elért sikerei, az a szövetség, melyet kezébe vett és a szellemi felvilágosodásért fenn lobogtatott, bevilágolt a kor előítéletének sötétjébe, s azzal a szövettel gyújtotta fel a saját dicsőségének és halhatatlanságának öröktűzét.

Az a büszkeség, melyet a tudat táplál, hogy irodalmunk e jelese Aradé — a mienk volt — jut bizonyára nagy és diszes közönség előtt kifejezésre a mai Csiky-ünnepélyen, melynek műsorát a következőkben adjuk:

1. **Fohász.** Szövegét írta Decsy Géza, dallama André A.-tól. Előadja a Kölcsy-dalkör.

2. **Megnyitó beszéd,** tartja: Párecz István.

3. **„Csiky Gergely emlékezete“.** Pekry Károlytól. Szavalja Somló Sándor.

4. **Emlékbeszéd,** tartja Somogyi Gyula.

5. **Bucsu.** Zimay Lászlótól. Előadja a Kölcsy-dalkör.

Kezdődik d. u. 4 és fél órákor.

*

Az ünnepélyre a közönséget tisztelettel meghívja

a rendező-bizottság.

— **A hivatalos lapból.** A király dr. M a l y János theologus kanonoknak a sasvári főesperességre való előléptetését jóváhagyta és az ekkép megüresedendő utolsó mesterkanonoki javadalmat C s e l k a Nándor pozsonyi társaskapitánbeli kanonoknak adományozta.

— **Az új vágóhid.** Aradváros vágóhídi bizottsága tegnap délelőtt szemlét tartott az új vágóhídon. Az építkezési munkálatok már teljesen befejezést nyertek, csupán csekély pótmunka vár még eszközésre, úgy, hogy mire a vállalkozó a leszámolást elkészíti, az egész épületcsoport át fog vétetni.

— **Desseffy Sándor** csanádi püspök tegnap reggel M a k ó r ó l, ahol hosszabb ideig tartózkodott, Szegedre érkezett. A kitűnő főpap az egész napot szegedi papjai közt töltötte. — Az esti 6 órai vonattal Temesvárra utazott.

— **A vaggongyár kibővítése.** Az aradi vaggongyár igazgatósága f. hó 21-én d. u. 4 órákor ülést tart. Az igazgatósági ülést az újban szükségessé vált építkezések megbeszélése céljából hívták össze. Ugyanis a magyar kir. államvasutaktól oly nagy mérvű megrendelés érkezett, hogy a g y á r n a g y o b b i t á s a el nem kerülhet. Építeni fognak új s z e r e l ő t, k o v á c s m ű h e l y t, s hogy a szállítmány minél hamarabb készen álljon, teljesen új g é p e k e t is szereznek be. Egy ügyben dönt az igazgatóság, melynek ülésére — mint biztos forrásból értesülünk — T i s z a István is le fog utazni. A vaggongyárnak szemmel látható haladásán csak örvendhetünk.

— **Az első dér.** A kökény most már jó: megcsipte a dér, mely csillogó fátóval vonta be a háztetőket, s a kopaszodó fák szárazágait. Azt hittük, hogy elértük a komoly telet, mert a kora reggeli órákban bizony-bizony czinkét fogott az ember orra. Hanem csalódtunk. A nap kisütött s nevetésre huzta szét ajkait, s egész vehemenciával tüzött le, mire a dér olvadni kezdett, s kristálytisza csöppekben potyogott alá.

— **Az első hó.** Kellemes meglepetés érte tegnap a színház közönségét. Előadás után, a mint az utcára jött, meglepetve tapasztalta, hogy s ű r ű, n e h é z p i h é k b e n e s i k a hó. Az első hó, a tél első bejelentője . . . Az aszfalton természetesen még looc-pocscsá vált a kristálytisza pihe s mire e sorok megjelennek, valószínűleg egy szemernyi bizonyosság se marad meg az első hóból. De azért elmondhatjuk, hogy nálunk már havazott az idén . . .

— **Jogtalan erdőkezelés.** Aradmegye közgazgatási bizottságának erdészeti albizottsága tegnapelőtt ülést tartott, melyen panasz tétel a tárgyban, hogy a megye egyes községei az urbéri viszonyok rendezése előtt j o g t a l a n u l használják az erdőket. E visszaélés-

sek megszüntetésére és ellenőrzésre a járási szolgabírák utasítottak.

— **Irodalmi estély.** Arad arany ifjusága B o d á n y i Ödönnel élén látogatott értekezletet tartott tegnap a szabadságharchoz erekllyemuseum javára táncozal egybekötött irodalmi estély rendezése tárgyában. Az értekezlet elhatározta, hogy december hó 3-án táncozal egybekötött irodalmi estélyt rendez, melynek programjába egy zongora szám, egy felolvasás, egy énekszám és egy szellemes dialóg előadása van felvéve. A közreműködők felkérésére egy bizottság küldetett ki, mely a pénteken este 6 órákor tartandó értekezleten jelentést tesz eljárása eredményéről. A részletes programot lapunk szombati számában közölni fogjuk. Kívánatos, hogy az estély — már csak a jótékonycél érdekében is — minél látogatottabb legyen.

— **Erdővédek Aradmegyében.** A belügyminiszter rendelete folytán az állami kezelés alatt álló aradmegyei erdők 11 kerületre osztottak, s minden kerületben egy-egy szakvizsgálóval kvalifikált erdővédi állás rendszeresített. A vármegye kiírt pályázatára akad is elég jelentkező, de egy sincs közülük szakvizsgálóval kvalifikálva, miért is a megye erdészeti albizottsága tegnapelőtt tartott ülésében új pályázat kiírását határozta el. Az erdővédek intézménye a tavaszi hónapokban lép életbe.

— **Hírek a vaggongyárból.** Az aradi vaggongyár a napokban adta át a Kassa-oderbergi vasutársaságnak az általuk megrendelt kocikat, melyek kifogás nélkül akceptálva lettek. Ezzel teljesen bevan fejezve a Kassa-oderbergi vasutársaság megrendelése, s a kocsi szállítása.

— **Egy község köszönete.** A p a t e l e k községnek az arad-csanádi egyesült vasutak igazgatósága B o r o s Béni orsz. képviselő indítványára 300 drb. csemetefát adományozott, amiért a község képviselőtestülete ez uton is köszönetét óhajtja kinyilvánítani.

— **Ismét a differitisz.** Az Aradon uralgó differitisz-járvány, mely már-már teljesen megszűnt, ismét lábra kap. Tegnap h á r o m új betegedési esetről érkezett jelentés a tiszti orvosi hivatalba.

— **Jegyzői vizsgák.** Aradmegye székházában tegnap kezdődtek meg a község-jegyzői vizsgák. Tegnap írásbeliből vizsgáltak a jelöltek, ma szóbeli lesz, holnap pedig kihirdetik a vizsgálatok eredményét. Az írásbeli vizsgát Dálnoky N a g y Lajos megyei főjegyző vezette. A jelöltek a következők: D a n c s László, S z e r é n y Viktor, K ö m i v e s István, J a k i T ó t h Pál, M a n o s u Aurel és F e h é r Demeter, mindannyian aradmegyei községi irnokok.

Ezeknek az okleveleknek a tanuskodása szerint legrégibb nemzetség az Ungé, melynek birtokviszonyait Szent-László (1077—1095). korából említi egy 1361. évi oklevél. A krónikák, melyeket oklevelek is támogatnak, a Thormzobától származtatott Tomaj-nemzetséget tartják legrégibbnek. Szerzőnek ebből az észrevételéből is láthatjuk, hogy ő nem csatlakozik ahhoz a nézethez, melyet Magyarország gyökeres nemzetiségeiben H o r v á t István védelmezett s melyet azután színté közhelylyé tett, hogy t. i. a d e g e n e r e megjelölés egykoru a magyaroknak Európában való megjelenésével.

Kimutatja, hogy a genusok nevei egyuttal hely- és személynevek s hogy az előbbieknél többnyire az utóbbiaknak köszönik eredetüket; s hogy a genus közönségesen abba a megyébe kell sorozni, a melyikben leghosszabb időn át volt nagybirtokos. De hogy a nem- és a nemzetség közt mindenkor éles határt von-e s nem zavarja-e össze egyszer-mászor a két fogalmat; a régi törzsinézmény maradványait nem hanyagolja-e el tökéletesen az újabb keletű keresztény birtok és családrendszer kedvéért, azt az adatot ily roppant nagy tömegben bajos egyszerre észrevenni. Epen így bővebb kritikára tarthat számot az a kijelentése is, hogy idáig csupán 24 kétségtelen nemzetségi címert ismerünk.

Azonban fogalmat adhat róla, mily óriási

munkát végezett a szerző, ha megemlítem, hogy összesen 285 nemzetséget sorolt fel és pedig a hozzájuk tartozó 337 családdal s nem kevesebb mint 3533 helységgel egyetemben. A különböző rokonsági fokozatban egészen a szörzálhasogatásig aprólékosnak és óvatosságnak kellett lennie. A mi pedig a helységeket illeti, régi s először nem itt vallott nézetem, hogy Magyarország árpádkori politikás földrajzát csak a nemzetségek történetével párhuzamosan lehet megírni, mert a vármegyék fenntartásában a nemzetségek birtokszámával elhatározó befolyása volt; ha kitűnik, hogy egy-egy nemzetségnek az ország legkülönbözőbb részeiben néha 10 vagy több vármegyében is volt jószága és így befolyása a helyi kormányzatra, könnyebben felfoghatjuk, miért volt olyan erős az állameszme a hazafias föllendülés időszakában, az alkotmányország külső formáinak fenntartása mellett miért teremtettek olyan erős középponti hatalmat királyaink s viszont miért bomlott meg tekintélyök egyszerre az ország legkülönbözőbb részeiben, hacsak egy két hatalmas nemzetség mondta is föl az engedelmességet.

Özönével kínálkoznak W e r t n e r könyvében az eféle tanulságok a nélkül, hogy maga a szerző bővebb fejtegetésekbe bocsátkoznék. Könyvét csak utmutatóul szánta azoknak, kik családtörténelmi kutatásokkal foglalkoznak s beérte azzal, hogy kronologiai

rendbe szedje az egy-egy nemzetségre vonatkozó okiratos adatokat, lehetőleg teljesen felsorolja a nemzetségek legrégibb birtokait s hogy végül hiteles georologiai táblázatokban nyújtson áttekintést és tájékozást. Milyen anyagkészlettel teszi ezt, abból is kitűnik, hogy mindjárt az általa leírt első nemzetségnek, az Abáknak története egymaga a legszárazabb összeállításban is teljes 44 lapra terjed.

Hibáit és fogyatkozásait nem keresve, egyszerűen örömmel kell kifejeznünk, hogy Wertner ilyen hézagpótló könyvvel gyarapította tudományos irodalmunkat. S amennyiben a genusokkal ami hazánk történetén kívül tulajdonképpen még csak a rómaiakéban találkozunk, azt mondhatjuk, hogy műve ezen a mi szük határainkon túl is, minden genealogus teljes figyelmére méltó.

A könyv kiállítása szép; de a kiadó szives lesz talán teljesíteni azt a kérésünket, hogy a jövő köteteken jelölje meg úgy az egyes kötetek, mint az egész vállalat megszerzésének módozatait. Most azt sem írhatjuk ide, ennek a műnek mi az ára; pedig igen örömmel ajánljuk a munkát a bibliophilek pártfogásába.

Márki Sándor dr.

— Adófizetők figyelmébe. Miután a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. tv. cz. 89. §-a értelmében a f. évi 4-ik adórészlet esedékességének határideje lejárt, az adózók ezennel hirdményileg is felhivatnak, hogy a f. évi 4-ik adórészletet most már a késedelmi kamatok s esetleg intési díjjal együtt, nemkülönben netalán régebbi ipartestületi díj, egyházi adó, illeték, visszabályozási költség, hadmentességi díj és ut-adó tartozásait azonnal fizessék be, mert ellenkező esetben a régebbi díj- és adótartozásait azonnal, a f. évi 4-ik adórészlet pedig december hóban a késedelmi kamattal együtt végrehajtás útján a végrehajtási díjak felszámítása mellett fognak behajtatni és pedig oly módon, hogy a 4-ik adórészletre nézve november hó 24-től kezdve a zálogolás fog megejtetni, s a mennyiben ennek dacára az adó- és hadmentességi díj hátralék járulékaival együtt a zálogolás foganatosításától számítandó 15 nap alatt nem törlesztetnek, a lefoglalt ingók nyilvános árverésen el fognak adatni. Aradon 1892. évi november hó 15-én. A városi tanács.

— Előkészületek a sorozásra. A jövő év márciusában kezdődnek meg országsszerte a sorozások, amelyekben az 1870., 1871. és 1872. évek valamelyikében született ifjak tartoznak megjelenni. Az összeírásai lajstromba való felvétel céljából a katonai ügyosztályban vagy az illetékes hatóságnál november hó végéig kell a hadköteleseknek jelentkezni.

— Az állami jószágok eladása a múlt évben eléggé kedvező eredménnyel történt, a mennyiben ugy a kedvezőtlen gazdasági viszonyok, mint a magas becárak dacára, melyek az eladás alá bocsátott birtokrészek öt évi átlag-jövedelmének huszszoros értéke alapján lettek megállapítva, az összesen 1.912,548 forint becárral eladásra bocsátott ingatlanokért kerek számban tizenkilencezer forinttal magasabb vételár lett elérve. A megajánlott vételárak a megállapított becserkéket a legtöbb esetben elérték, sok esetben meg is haladták csak néhány ingatlant adtak el a becáron alul. Ezek az ingatlanok jobbra az italmérségi jog megváltása folytán eladásra kijelölt korcsmaépületekből állanak s a pénzügyminiszter bizonyára helyesen járt el, midőn iskolai és óvodai épületekre a becserkéken alul is átengedte azokat az illető községnek.

— Utátvétel. Arad város kövezeti bizottsága tegnap vette át az Asztalos Sándor utcában eszköztöltő csatornázási és aszfaltozási munkálatokat.

— Véletlen önmérgezés. Barna János aradi ácssegéd 2 éves fia, ki mint tegnapi számunkban írtuk, egy üvegese morfiumot ivott, tegnap mérgezés következtében meghalt. Az apró öngyilkos ügyében a törvényszék megkezdte a vizsgálatot.

— Elzárt város. A belügyminiszternek tegnap a városhoz és megyéhez érkezett rendelete szerint Szolnokról mindazon tárgyakat, melyek alkalmasak a kolera széthurczolására, elszállítani tilos. Az ottani élesztőgyár üzemét már be is szüntette. (Éppen ugy, mint Aradon.) A kolera különben Szolnokon is csak néhány szörványosabb esetben lépett fel.

— Öngyilkos jegyzői irnok. Berger J. H. gyárvárosi divatáru-kereskedő 24 éves fia, Árpád — írja a Délm. Közlöny — egyik aradmegyei községben, hol jegyzőnél irnokoskodott, föbe lötte magát. A öngyilkosság oka ismeretlen.

— Az eltűnt póstacsomag. Tegnapelőtt este Szőregh állomáson vakmerő lopás történt, mintegy kétszáz ember szeme láttára. Ott nyanyis találkozik a 9. számú személyvonat a 10. számuval s a szőregh postaszolga szokás szerint a két vonat közt maradót téren várja meg a vonatokat. Most is ugy tett. Atvéve a 9. sz. vonatról a Budapestre érkezett szőregh postaszakot, azt, mivel jókora terjedelmű volt, letette a pályatestre s beugrott az épen érkező 10. számú személyvonat postakocsijába, hogy oda beadja a Szőreghről Budapest felé szóló küldeményeket. Alig 10 másodpercz múltán

megint előjött és felakarta venni a pályatestre tett csomagot, de annak csak hült helyét találta. Az állomáson zajos élet uralkodott, egy gazdag paraszt-lakodalom népe kísérté ki az ifjú párt ének- és zeneszóval a vasutra s egyébként is nagy közönség volt összegyűlve, közte öt csendőr. Amint a szolga a csomag eltűnését észrevette, lármát csapott és a csendőrök rögtön a legerélyesebben közbelépték, hogy a tolvajt megcsiphessék. A már induló félben levő vonatot megállították s mindkét vonatot az utasokkal együtt megmotozták, a nélkül, hogy sikerült volna akár csak a legkisebb gyanujelt megtalálni. A postaszakban, mely amerikai zárral volt ellátva, többek közt egy 200 frtos pénzeslevél és sok fontos hivatalos irat volt. Most a legerélyesebben folytatják a vizsgálatot, de eddig eredmény nélkül.

— A hol a kolera megszűnt. A közlekedéstügyi miniszter körrendeletileg tudatja, hogy miután Belgium, Németalföld, Franciaországban a kolera megszűntnek tekinthető, a nevezett országokba bármely postaküldemény akadálytalanul továbbítható, valamint a személyforgalom sem korlátozható.

— Regény egy papirszeleten. Összetaposott papirszelet feküdt a járda kövezetén. Igénytelen papirrongynak tűnt föl először, de azok a kedves vonások, melyek rajta voltak, fölsírtak a kövezetről, hogy meleg helyre valók, oda, a hol a szív dobog. Biz az egy női napló töredéke volt s egész regényt ír le, még pedig friss, pikáns regényt.

„... igen, te voltál az, a ki a férjemtől elszakítottál s most itt a városban élem özvegyi napjaimat. Férjem nem tudja az okát, mért hagytam el, nem gondolja, hogy ide jöttem, abba a városba, hol te vagy: abban a városban hivataloddal szemben vettem ki lakást, — hogy én téged mindennap láthassalak. Én még mindig bizonytalan lélekkel lesem nyilatkozatod, te még mindig tartózkodol, oh Pál ne gyötörj, hanem szólj igazán, őszintén.

„Nov. 14. Vége, vége mindennek, érzem mint semmisülök meg, mint dőlnek össze szerelmem föl épített templomának oszlopai. Neki felesége van! Ő megcsalt, rutul rászedett. Szeretném összetépni szívemet, hogy hitt annak a csalárd embernek, szeretnék lakásába rohanni, hol neje karjai közt enyelegve, összezuznám boldogságát csalfasága miatt. De azért sem teszem. Boszut állok. Hadd fájjon neki is, — szép az irnokja, azt fogom szeretni, mert“ ...

Tovább nem volt írva.

— Teremmegnyitás. Wittmann Károly jónévű aradi vendéglős ma este nyitja meg ujonnan épült éttermét. A teremben katonazene fog játszani.

— Szerelmem a boros-palaczkok között. Temesvárról írják nekünk, hogy ottan valami Toros József nevű pinczér halálosan beleleretett Liehr Mari szobaleányba. A szerelmes pinczérnek be kellett volna rukkolni a katonákhoz, de ezáltal elvesztette volna szive szerelmét — Liehr Mariát. Daczára, hogy a leány örök hűséget fogadott neki, még sem hitt s azt gondolván, hogy mig ő execziroz és szalutiroz, addig Maria másnak ajánlja fel szive hevesebb érzelmeit. Mikor katonákhoz be kellett volna rukkolnia, nem akarta, hogy a leány másé legyen, egész napon kereste, hogy elbucsztassa az árnyékvilágból. De szerencsére a leányt nem találta sehol sem s így csakis önmaga ellen fordította a fegyvert. A délelőtt folyamán sziven lötte magát s a golyó rögtön halált okozott. Több levelet hagyott hátra, melyben a leány iránti hű és törhetetlen vonzalmának tulajdonítja halálát.

— Pályázatok. Budapestén állami végrehajtói állásra 14 nap alatt. — Az aradi főszolgabírósnál szolgáló állásra nov. 25-ig. A deési kir. törvényszékhez telekkönyvi átalakítási munkálatoknál díjnoki állásra 4 hét alatt. — A zalaegerszegi kir. törvényszéknél II. oszt. jegyzői állásra 2 hét alatt. — Nógrád vármegye szécsényi járásnál utibiztosi állásra november 30-ig. — Az aranyos-maróthi kir. törvényszék telekkönyvi osztályánál s a verébelyi s ujbányai kir. járásbírósnál is telekkönyvi átalakító díjnoki állásra 2 hét alatt.

H y m e n .

Fényes esküvő volt tegnap d. u. 6 órakor a minoriták templomában. Hayek Rezső, az aradi waggongyár törekvő fiatal főmérnöke esküdött örök hűséget a bájos B u n d Ida kis-

asszonynak, B u n d Henrik aradvárosi főszámvevő szépműveltségű kedves leányának. Násznagy volt Rupsics J. nejevel. A menyasszony fivére, Aurél karján lépett a templomba, a vőlegény pedig S á r a y Aranka kisasszonnyal ment az oltárhoz. Az esküvön ott láttuk városunk kiválóbb alakjait, I n s t i t ú r i s Kálmán városi főjegyzőt, Virágh Lajos főmérnököt. Azonkívül H a j e k Bélát, B u n d Árpádot a M a r g o l d nővérekkel, mint koszoruspárokat stb.

Gyászrovat.

Rátz Imréné elhunytáról részvételt vettük a következő gyászjelentést:

Rátz Imre a maga és anyósa özv. id. Wlacsil Károlyné, szül. Kucséra Teréz, — sógorai Wlacsil József, neje szül. Hajabács Aranka, Wlacsil Károly, eje szül. Jeszenszky Viktória, Wlacsil Mária, férje Csizmássy János, özv. Monori Ferenczné, szül. Wlacsil Amália, — testvére Rátz Eszter, férje Papp András, ugy számos rokon, ösmerős és jó barátai nevében is fájdalommal tudatja a felejtetlen jó nő, gyermek, testvér, sógornő és rokon Rátz Imréné szül. Wlacsil Francziskának 1892. évi nov. hó 15-én déli 12 órakor életének 54-ik boldog házasságának 19. évében történt hirtelen elhunytát. A boldogulnak földi maradványai f. é. november hó 16-án délután 3 órakor fognak Demeter-utca 106. számú házból a helybeli közsirkertbe örök nyugalomra bétetni. Az engesztelő gyászmise-áldozat pedig november hó 17-én délelőtt 8 órakor fog a helybeli t. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatatni. Nyugodjék csendesen! Arad, 1892. november 15.

Egyletek, Társulatok.

— A „Maros“ aradi evezős egyesület f. hó 19-én (szombaton) délután 5 órakor, az aradcsanádi gazdasági takarékpénztár igazgatósági helyiségében, rendkívüli közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívom: V á s á r h e l y i Béla, elnök.

— Az aradi filharmoniai egyesület folyó hó 17-én csütörtökön este 8 órakor é n e k p r ó b á t tart, melyre a működő tagokat ez uton hívja meg az elnökség. A próba a polgári fiúiskola dísztermében tartatik meg.

Színház.

A színház műsora:

November 17. (Csütörtök) A bolondok háza, vigjáték.

November 18. (Péntek) Furcsa háborn. operette.

November 19. (Szombat) Csiky Gergely halálának évfordulóján. diszoldadásul: Jóslat.

November 20. (Vasárnap) Délután Subancs, operette; este Tótleány, népezenám.

Constantin abbé.

Constantin-abbé a vidéken nem igen adják, vagy ha adják is, nagyon ritkán, mivel igen kevés azon vállalkozó színészek száma, a kik a kedves, poetikus öreg papot ugy tudják a közönség elé állítani, a mint azt a szellemes francia társzerzők elgondolták.

E kevesek közé tartozik Vedress Gyula, kinek Constantin abbéje igen figyelemre méltó alakítás s a mi fő benne, nem a szokásos Ujházy-utánzat, hanem önálló, eredeti. A gondos tanulmányozást igénylő szerep minden részletét finoman árnyalta, olyan volt, a minőnek lennie kellett minden helyszínen, a legaprólékosabb detailokban. Pompásjátékát sokszor megtapsolták.

Mellette leginkább G ó t h (Jean) vált ki, elégans megjelenésével, rokonszenves előadásával és ügyes játékával. Méltó partnere volt T á r n o k y Gizi (Miss Bettina). — A harmadik felvonásbeli vallomásával valósággal elragadta a közönséget. Az összjáték sikeréhez A r á n y i Bella (Scottné), F o l l i n u s z n é (Lavardens grófné), C z i r o k Róza (Paulina), B ó n i s (Paul) és R ó z s a (De Larnae) járultak, valamennyien jól megfelelve szerepeiknek. T a k á c s a kertész szerepében nagy használhatóságról tett bizonyosságot.

A színház eléggé megtelt.

(V).

— Az erdélyi színészeti jubileum. Mint a „Koloszvár“ írja, a belügyminiszter a következő leiratot intézte a színészeti jubileum rendező bizottságának elnökéhez: „Méltóságos gróf ur! A cs. és kir. kabineti iroda igazgatóságának folyó hó 4-én 636. sz. alatt kelt közleménye szerint — ő császári és apostoli királyi felsége, az erdélyi magyar színészet száz éves jubileumát rendező bizottságnak ezen ünnepélyre vonatkozó feliratát, legmagasabb köszönetének nyilvánítása mellett, legkegyelmesebben tudomásul venni méltóztatott. Erről méltóságodat szives tudomás végett értesitem. Fogadja méltóságod tiszteletem nyilvánítását. Budapest, stb. A miniszter helyett: Szalavszky államtitkár.“

IRODALOM.

— Az Ország-Világ, a legnagyobb, legszebb, legelterjedtebb, s Benedek Elek által kitűnően szerkesztett szépirodalmi lap 45—46-ik száma mint önálló füzet is megjelent. A füzet érdekes tartalmából felemlítjük a következőket: Nadia, Georges Nazim regénye, Csodálkozol... (Költ.) Rudnyánszky Gyulától. Olvasás (Azyme). Irányi Dániel (arcképpel). Bem diadalutja reggelén, Várady Gáboról. A világiáró angol, Gárdonyi Géza humoros regénye (folyt.) Széchenyi és Szögyény (arcképekkel). Halál (költ.), Fábian Gézá-tól. A Pallas nagy Lexikona (mutató képekkel). Filozófia (költ.), Szomaházy I.-tól. Lepke-üzés, Munkácsy Kálmántól. A komédiások, Vécsey Gé-zától. Kerpely Antal, Katona színművei (szüle-tése századik évfordulóján). Joanovits Jenőtől. Szapáry Gyula gróf, B. E.-tól. Hazai festők ál-landó képiállítása (képekkel). Hangverseny-évad, Zenebaráttól. A hétről cím alatt Székely Huszár tárczái igen érdekes képet adnak a hét esemé-nyeiről, a Nők világa és a többi rovatok szintén érdekesen tájékoztatnak a hazai és a külföldi fon-tosabb társadalmi vagy művészi eseményekről, a divatképek legújabb francia minták után készül-nek; a képek pedig a haza és külföld jelesebb festőinek remekművét mutatják be. A kiváló és gazdag tartalom mellett díszes kiállítása és ol-csósága teszi még ajánlóbbá e lapot. Előfizetési ára egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt, egy hóra 70 kr. Egyes szám ára 16 kr., ket-tőse 30 kr. (Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-pest, Erzsébet-körút 12.)

Törvénytörés.

— Lukácsiu semmisségi panasza. Lu k á c s i u László védője, Coroján u Gyula, mint már közöltük, a debreczeni esküdtszék ítélete ellen semmisségi panaszt adott be. In-dokai — mint velünk tudatják — a követke-zők: 1. Egyik esküdt átvett a tárgyalás folyamán egy neki címzett táviratot. (A táv-iratot a törvénytörési szolga hozta be s attól az elnök vette át s olvasta fel nyilvánosan.) 2. Az egyik esküdt beszélt a hallgatóság egy tagjával, mit két román hallgató hit alatt kész bizonyítani. (A tény az, melyet az első sorban ült hírlapírók mind igazolhatnak, hogy az egyik esküdt a közönség felé ment, hogy valakivel beszéljen, de a közönség egyhan-gulag felzúgott: nem szabad — mire az es-küdt szó nélkül visszafordult.) 3. Az inkrimi-nált közlemény három oly fordításban szere-pelt, amelyek lényegesen különböztek egy-mástól. 4. Az esküdtszék nem értette vád-lottnak román nyelven előterjesztett védeke-zését.

VEGYESEK.

— Önként jelentkezett rablófőnök. Azok a rablók közül, a kik évek óta rettegésben tart-ják Sziciliát, a legvakmerőbbek egyike, Ca-ruso, önként jelentkezett a hatóságnál. Ca-ruso, mielőtt a törvény rendeltetésére bocsá-totta magát, feltétlenül azt kötötte ki, hogy a trajáni prefektus személyesen fogadja őt. A prefektus teljesítette a rablófőnök eme kivá-natát, a ki, úgy látszik, sokat ad az eti-kettere.

— Cikkező királynő. Viktória angol királynő, ki a Strand Magazin karácsonyi szá-mában ind nyelven írott cikkeket tesz közzé, az említett folyóirat szeptemberi számában is ír cikket. A Strand Magazin kiadója bizonyosan nem bánta meg, hogy a királynő szellemi ter-mékét közzé tette, mert abból a számból, mely-ben a királynő cikke megjelent, háromszáz-negyvenezer példány kelt el.

— A pozsonyi zsidók Márton-ludja a ki-rálynál. A pozsonyi zsidó hitközség mint egy évszázad óta minden évben, most is elküldte Már-ton napjára a királynak a szokásos nyolcz Már-ton-ludat. A nyolcz lud közül négy a királyi kony-hájára van szánva, kettő a királynéjére, kettő pedig a Stefánia övegy trónörökösne kony-hájára kerül. A ludakat a pozsonyi hitközség egyik hivatalnok, Geiber vitte Bécsbe.

— Egy nagy ember tanítójának a halála. New-Yorkban, az Illinois állam Páris nevű köz-ségében a napokban Lincoln Abraham tani-tója, H a n k s Dams, kilenczvenhárom éves korában meghalt. Lincoln, az Egyesült álla-mok volt elnöke, haláláig levelezett Hanksal s a köztársasági elnököt és a szegény falusi iskolamestert szoros baráti kötelék fűzte össze.

CSARNOK

A három testvér.

— Catulle Mendés. —

I.

Szerencsétlen volt Matakín királynak mind a három fia: apjukat megfosztották trónjától s ők hajlék nélkül maradtak. Éjszaka is künn kelle csavarogniok.

Bizony kegyetlen sors volt ez az elkényez-tett királyfiaknak.

— Ez már rettenetes! kiáltott fel a leg-idősebb, megölöm magamat!

— Én is! mondta a másik. A harmadik hallgatott. Jó fiu volt, sohse panaszkodott. Nappal a virágokat bámulta, éjszaka a csil-lagokat.

Királyfi korában se szeretett sok szót sza-poritani. Volt egy kristály fuvolája: azzal a madarak dalát utánozta. De a rossz emberek széttörték az ő fuvoláját is.

— Ha meggondolom — szolt az idősebb — hogy mindenünk odavesztettük —

— Ha eszembe jutnak a pompás, fényes bálók, a szép nők meztelen vállakkal, piczike lábaikkal...

— Széttépi szívemet a kétségbeesés!

— Könnyeim kiegészít szememet!

— De én találtam egy módot, mely elfe-lejti velünk a jelen nyomorát.

— Mondd hamar mi az?

— Menjünk be a kocsmába. Urak, pa-rasztok isznak, mind csak isznak, ha feledni akarnak.

— Igen, de nincs pénzük. Mivel fizetjük ki a számlánkat?

— A kabátom zsebében ráakadtam két drága gyöngyre. Az egyiket eliszszuk, a mási-kat megtartjuk későbbre.

— Jól van megyek.

Eimentek a kocsmába.

A harmadik fiu pedig a virágokat bá-multa, míg csak le nem ment a nap. Azután pedig a csillagokat nézte és összetört furulyá-járól álmodozott.

II.

Mind a két gyöngy nagyon értékes volt. Egy zsidó boltos drága pénzen vette meg őket.

Aine bement a faluba, onnan a városba és ivott mindenféle bort, a mi csak létezik a világon. Poharában habzott a bordói, johan-nisbergi, lacrima czristi, madeira, tokaji, szóval mindenféle hires bor, a minek csak a nevét hallotta valaha.

Mindig részeg volt s köpeny és kalap nélkül dülöngözött az utcákon.

A öcsöse, Cadet, pedig a nőkben találta vigaszát.

Ha meglátott egy szép nőt, nem tágitott az oldala mellől addig, míg meg nem vallotta neki szerelmét.

Igy volt aztán a szóke, barna, vörös, kék-szemű, feketeszemű: messze földön nem volt ember, a kit annyi nő szeretett volna, mint őt.

Hanem azért nem voltak boldogok, sem Aine, sem Cadet. Azon vették észre magukat egy reggel, hogy keserűen csalódtak.

Nem találták meg a feledést többé sem a borban, sem az ölelésben és csókban.

III.

Azután viszatértek az elhagyott ösvényre. Meglepetve látták, hogy öcscsük ott állt egy virágzó fa alatt: boldogan mosolygott, szemé-iből tulvilági fény ragyogott.

— Te nem szenvedsz? — kérdezték bátyai.

— Nem.

És mosolygott.

— Mit tettél hát, hogy ilyen könnyen el-felejtetted a gyalázatot, a veszteséget, életet és mindent?

— Azt tettem, amit ti: megrészegedtem. Meg a csalogány dalától, a pázsit zöltségétől, a virágok illatától.

— Ah se nem a bor tüzetől, se nem a csók mézétől részegedtél így meg hát.

A gyermek folytatta:

— Minden reggel illatot iszom a rózsák-ból, a melyek e kis csermely partján nyílnak s este iszom a csillagok sugarának fényéből: ez az én részegségem.

Utolsó posta.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósítása. —

— november 16.

Elvesztett egy millió forint.

A mai hajnali órákban egy pósta-szolga, a ki a vessery-utczai póstai kezelési hivatal s a főposta közt végzi a pénz és értékszállítás, kocsijáról egy, több mint egy millió forintnyi államjegyeket tartalmazó zsákot veszett el. Az értékes zsák, a szeren-cses véletlen következtében, csakhamar érin-tetlenül megkerült. Az esetről a következő-ket jelentjük. Ma reggel fél hét órakor a ves-sery-utca postatelepről az egyik mozgópósta-hivatalnok jelentést tett a főkapitánysági ügye-letes tisztviselőnél, hogy a népszínház és ves-sery-utca közt az egyik postakocsiról egy pénzes zsák veszett el, melyben több mint e g y m i l l i ó f o r i n t n y i államjegy volt. A főkapitányságtól azonnal kiment az ügye-letes tiszt több detektívvel s még előbb elin-dultak a póstai alkalmazottak az értékes zsák keresésére, esetleg a megtaláló kinyomozá-sára. A pénzes zsákot S z é l Menyhért pös-taszolga — a főpostahivatal továbbítási osztá-lyának alkalmazottja — vesztette el az emli-tett utvonalon. Szél a népszínház táján vette észre, hogy a kocsis egyik ajtaja kinyílt, mire azonnal megállította a kocsit s átnézte annak tartalmát. Alig tekintett bele, észre-vette, hogy épen a legértékesebb zsák esett ki a kocsiból. Az eset a hajnali órákban tör-ténvén, a szolga s a kocsis remélték, hogy a néptelen utcán meglelik a zsákot, azonban hiába kutatták végig az utat, nem lelték se-hol s végre is bejelentették a verseny-utca-i telepen a millió elvesztését. A míg a rendőr-ség s a posta emberei a zsákot keresték, két egyszerű kofaasszony, — kik a vidékről haj-nalban hordják be holmijukat a fővárosba — a kerepesi uton belebotlott a pénzeszsákba s látva rajta a postának különböző bélyegzé-sét, nem is sejtve, hogy mit letek, nyugod-tan bevitték a zsákot a főpostára még a reg-geli órákban. Erre a nyomozást s kutatást be-szüntették. Szélt azonban felelősségre vonták. Az igazgatóság rögtön megindította a nyo-mozást az iránt, hogy csak őt, vagy máso-kat is terhelje-e a felelősség. A szolga azt vallja, hogy a kocsinak két ajtajára két lakat szük-séges s neki, mielőtt utnak eresztették, csak egy lakatot adtak, ismételt felszólalása da-czára. A póstaigazgatóság az egész esetet titokban tartja, azonban ennek daczára kieszi-várgott a hír az egy millió elvesztéséről s szerencsés megkerüléséről.

Táviratok.

Az új kabinet.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. távirata.) W e k e r l e Sándor holnap jelentkezik ő felségénél, hogy bemutassa az új kabinet névsorát, amelyben az „A r a d i K ö z - l ö n y“ táviratai szerint is megtörténtek a végleges megállapodások.

A bemutatást követni fogja a kineve-zés, azután pedig h é t f ő n a bemutatás a parlamentben s ugyanez alkalommal az új kormány programjának kifejtése.

Az új kormány tagjai p é n t e k e n mutatják be magukat ő felségének és ugyanakkor írja alá ő felsége a kineve-zéseket, melyek vasárnap reggel jelennek meg a hivatalos lapban.

Uj képviselőválasztások.

Budapest, november 16. (Saj. tud. táv.)
Szalavszky Gyula belügyi államtitkár és Rakovszky István távozása folytán két kerület: a nagy-tapolcsányi és a trsztenai megüresedik. Nagy-Tapolcsányban Hieronymi Károly belügyminiszter a trsztenai kerületben pedig Gajári Ödön, a „Nemzet” felelős szerkesztője fog fellépni.

Szegeden is lesz új választás, de ott ismét Tiszta Lajos gróf fog fellépni. Megjegyezzük, hogy Tisza Lajos gróf lesz az első király személye körüli miniszter, akinek képviselői mandátuma lesz.

Személyváltozások.

Budapest, novemb. 16. (Saj. tud. táv.)
A küszöbön álló új regimemmel számos személyváltozás van kombinációban, amelyekről természetesen bizonyosat mondani még nem lehet.

A következők azonban bizonyosak:

Rakovszky István foglalja el a Hieronymi távozása által megüresedett főszámszéki elnökséget, Fejér Miklós odahagyja a földmívelési államtitkárságot, amelyet valószínűleg Miklós örömmel töltene be. Szalavszky Gyula a belügyi államtitkárságot főispánsággal fogja felcserélni; helyére Andrássy Gyula gróf a legkomolyabb jelölt.

A villamos-vasut részvényei.

Budapest, november 16. (Saj. tud. táv.)
A tőzsde lázban van. A mai tőzsdén a helyi értékek közül csak a városi villamos-vasuti részvényeket vásárolgatták. A déli tőzsdén jegyzésük egész 154 frtra emelkedett, a szindikátus 132 frton adta. Az esti tőzsdén megcsappant a hopsza és a részvény 149 frtra szállt alá. Hetek óta üzik a reklámot e 100 frt névértékű részvények érdekében, s oly ügyes volt a reklam, hogy huszonötösör annyi részvényt irtak alá, mint a mennyi aláírásra került.

Hogy mennyi jut egy-egy aláírónak, még nem lehet tudni, valószínű, hogy csak kisebb összegeket fognak az egyeseknek kiadni, nehogy a tőzsdén a részvények nehezen tartható árát az átvevők is nyomják. Egyébiránt, ha való az a híresztelés, hogy a városi villamos vasut néhány millió elsőbbséget is fog kibocsátani, a részvények tőzsdei árfolyama nehezen fog ily magasan megmaradni.

A kolera.

Budapest, november 16. (Saj. tud. táv.)
Ma délután 4 óráig két betegség fordult elő kolerában, halálozás egy sem.

A nép és a kolera.

Nagybecskerek, november 15. (Saj. tud. táv.)
Ma délelőtt Loga alkaptány egy a Lenau-utcában levő kolerabeteget akarván a barakkórházba szállítani, az utca népe által fejszéssel megtámadtatott. Dániel alispán katonai karhatalmat rendelt ki.

Elbocsátott lóvonati alkalmazottak.

Berlin, november 16. (Saj. tud. táv.)
Negyven lóvonati alkalmazottat elbocsátottak a szolgálathól izgatás miatt. A forgalmi hivatalnokok három éjszakai gyűlésen elhatározták, hogy kilencz tagból álló bizottságot küldenek a lóvonat igaz-

gatóságához, kérni, hogy a megrendszabályozottak újra munkába fogadtassanak, szünjön meg a rendszabályozgatás, a munkaidő tiz órára szabassék és fizetésminimum állapittassék meg. Sztrájkolni csak végső esetben szándékoznak.

El nem fogadott ajánlat.

Páris, november 16. (Saj. tud. táv.)
Porto-Novoból jelentik: Behanin király felajánlotta, hogy a Partországnak Kotonutól Porto-Novoig terjedő részét átengedi és tizenöt millió frankot fizet hadi kárpótlás fejében. Dodds tábornok ezt az ajánlatot nem fogadta el.

A Panama-csatorna ügye.

Páris, nov. 16. (Saj. tud. távirata.)
A Panamaügy teljes szakadást idézett elő a kormány körében. Biztosra vehető, hogy Bourgeois, Richard és Vitte kilépnék; Carnot elnök és Loubet miniszterelnök fel vannak háborodva Richard igazságügyminiszter és Beaurepeire államügyész eljárása miatt. Az utóbbi hír szerint már le is mondott.

Rendőrök tulkapása.

Brüsszel, november 16. (Saj. tud. táv.)
A rendőrség minden ok nélkül megtámadott egy embertömeget, noha ez ép tüntetésről térve haza, teljesen nyugodtan viselte magát. A rendőrség bántalmazásait nem nézhetvén el, polgárok léptek közbe a rendet helyreállítani.

Német-spanyol kereskedelmi szerződés.

Madrid, november 16. (Saj. tud. táv.)
Az „Epoca” írja: A német-spanyol kereskedelmi szerződés iránti tárgyalások odáig értek, hogy a szerződést december 5-én, vagyis mielőtt a cortes összeül, a spanyol törvényhozásnak elébe lehet terjeszteni.

Nem sikerült tarifa.

Madrid, november 16. (Saj. tud. táv.)
A Franciaországgal való tárgyalásokkal felhagytak, mert Franciaország nem akart beleegyezni a minimális tarifa leszállításába.

Közgazdaság.

— **Idei dohánytermelésünk.** Az ország különböző vidékéről érkezett gazdasági tudósításokból kitűnik, hogy a dohánytermés a folyó évben sem volt kedvezőtlen, dacára a hosszantartó szárazságnak. A legtöbb helyen jó minőségű dohány termett s bárha olyan kitűnő anyag nem áll mindenütt rendelkezésre, mint 1891-ben, mégis a gazdák a most folyamatban levő dohánymunkálatoknál konstataáltak, hogy a dohány a kiencstár igényeinek meg fog felelni s az idén is aligha lesz kedvezőtlenebb ára a dohánynak, mint volt a múlt évben. A dohánynyal beültetett terület kerek 70 ezer kat. holdra becsültetik, az átlagos termés hozam pedig 7 métermázsára (tavaly 8 mm. volt) és így az összeredmény megközelítőleg 532.000 mmázsára tehető. A dohány szárítása, simítása és csomózása folyamatban van; a dohány beváltását november hó 14-én Tolnán kezdik meg s a beváltás országszerte leginkább december és januárban fog megtörténni.

— **A szüret 1891-ben.** Az országos statisztikai hivatal adatai szerint Magyarországon a múlt évben termelt 1,395.612 hektoliter mustbor s ebből készült 1,256.061 hektoliter új bor; eladásra került a szüretkor 467.572 hektoliter mustbor, szőlő pedig 2,500,519 kilogramm. A must ára volt: országos átlagban 16.02 frt, az új boré 20.21 frt, az ó boré 27.15 frt, a csemege boré 46.70 frt és az aszúé 101.66 frt; a szőlő kilogrammjára 16 krajczáron kelt. A bor értéke 24.56 millió frt volt, a szőlőé 358.030 frt és így az összes termés: bor és szőlő értéke 24.92 millió frt volt.

— **A magyar nyeremény kölcsön sorsjegyek**
73, kisorsolása tegnap délelőtt volt a magy. kir. lottóhivatalban. Kihúzták mindenek előtt a következő 51 soroatszámot: 276 312 362 550 894 1321 1349 1429 1607 1631 1698 1761 1785 1870 1879 1937 2036 2143 2284 2292 2318 2727 2783 2923 3066 3115 3441 3599 3659 3797 3703 4098 4164 4382 4394 4600 4657 4799 4889 4988 5082 5214 5499 5502 5550 5612 5626 5634 5708 5764 5984. Ezek közül a főnyereményt 150,000 frttal sor 276, ny. sz. 36 nyerte. 15,000 forintot nyert 5764 sor, 7 ny. sz. 1000 frtot nyertek: 2318—31 2783—49 4392—32 4889—26; 500 frtot nyertek: 276—33 312—38 894—2 1321—36 1607—18 1761—15 2086—32 2293—5 2318—23 3115—27 3599—29 4098—23 4394—36 4657—1 4988—43 5082—16 5550—31. A fenti 51 sorozatnak minden többi nyerő száma egyenkint 152 frtot nyert.

Aradvárosi

Éva-ibérlet
48. szám.

színház.

Havibérlet
16. szám.

Csütörtökön, 1892. évi november hó 17-én:

A bolondok háza.

Bohózat 8 felvonásban. Jacobi V. és Laufs K. után magyarisította: Fáy J. Béla.

SZEMÉLYEK:

Ormay Gergely, vidéki magánzó	Nyilasi.
Borbála özvegy, a huga	Follinuszné.
Ida, Borbála leánya	Márkus I.
Mariska, Borbála leánya	Kézdy J.
Ormay Béla, mérnök	Bónis.
Radvay Oszkár, festő	Pethes.
Kőfoki Kelemen, gazdag utazó	Góth.
Bájlaki Zolna, író	Czirok Róza.
Reszkei Kamill, a „Családi otthon” tulajdos- nos igazgatója	Szepesi.
Csipkés Jenő, bankhivatalnok	Sziklai.
Csorvás, nyugalmazott kapitány	Csatár.
Kardosné, Reszkei huga	Egyed A.
Lenke, ennek leánya	Tárnoki G.

Kezdeté 7 órakor.

Idegének névsora Aradon.

— November 16. —

Fehér Kereszt szálloda: Fényes László birtokos, Bánhegyes. Mungold Adol: jószágigazgató és családja, Monyoró. Melhner József magánzó, Szeged. Turek József magánzó, Borosjenő. Verner J. magánzó, Déva. Hajek-család magánzó, Kövesd. Kövér Amália magánzóné, Batonya. Bund Anrél körjegyző, Bokszeg.

Vass szálloda: Rusu János jegyző, Nagylak. Kugel J. Leo magánzó, Arad.

Nádor szálloda: Folkmann János gazdász, Czella. Konod Neff kereskedő, Billéd. Takács Gyula segédjegyző, Ménes. Özv. Gyöngyikné birtokosné, Békés.

Magyar Korona szálloda: Koch Ignác nőruha szabász, Zombor. Wéber Sámuel könyvelő, Kassa.

Három Király szállója: Grama Miklós tanító, Mehádia. Buri Lidia kaszíróné, Mezőtúr. Török János jegyző, Világos.

Arany Kulcs szálloda: Borsos Mihály végrehajtó, Kunágota. Kelner Gusztáv géplakatos, Apáti. Tóth Pál segédjegyző, Szabadhely. Leipniker kereskedő, M.-Szal-tina. Nárath Samu műkertész, Kolozsvár.

KIS LOTTO.

Prágai:

89, 76, 47, 33, 12.

Nagy-Szebeni:

35, 85, 83, 59, 63.

Felelős szerkesztő: **Vásárhelyi Béla.**

Nyilttér.*

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy ujonnan épült éttermemet ma este megnyitom, mely alkalommal a cs. és kir. 33-ik gyalogezred zenekara válogatott műsorral

hangversenyt

rendez. Különös említést érdemel:

„A tartalékosnak álma“

egyveleg Ziehrer-től.

Minél számosabb látogatást kér

Wittmann Károly,
vendéglős.

Felhívás!

1. Az 1891. évi XIV. t. cz. életbeléptetésére vonatkozó 13228. számú kereskedelmiügyi m. kir. ministeri rendelet 19-ik szakasza értelmében közhirre teszem, hogy az **aradi kerületi betegsegélyző pénztár** megalakult, s alapszabályai a Nagyméltóságú kereskedelmiügyi m. kir. minister urnak folyó évi október 27-én 68779/892. sz. a. kelt intézvényével jóváhagyattak.

2. A pénztár kerületéhez tartoznak: Arad szab. kir. város területe, továbbá az aradi, pécskai, eleki és radni szolgabírói járasok összes községei.

3. A pénztár székhelye Arad sz. kir. város. Helyisége az aradcsanádi egyesült vasutak fő-ut 51. sz. alatti palotájában van földszint a bejáratától balra.

4. Ennélfogva az 1891. évi XIV. t. cz. 26. §-a értelmében felhívom mindazon munkaadókat, kik a kerületi betegsegélyző pénztárhoz belépésre kötelezett egyeneket alkalmaznak, hogy azokat a jelen felhívás kitűggesztésétől számítandó 8 nap alatt, valamint a járási szolgabíró hivatalok és községi jegyzőségnél rendelkezésre álló bejelentési lapok útján bejelentsek.

5. A kerületi betegsegélyző pénztárhoz az 1891. évi XIV. t. cz. 2. §-a értelmében belépésre vannak kötelezve; nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül minden kereskedői, gyári, bányászati, nagyobb építkezési, vasuti, postai, távirdai, távbeszélői, hajózási, hajóépítési, fuvarozási, raktározási, pinczészeti és kertészeti alkalmazottak, — valamint a bérkocsisok, hordárok, — ide értve az 1884. évi XVII. t. cz. 183. §-ának d. és f. pontjai alatt felsorolt vállalatok alkalmazottjait is, — a kik oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munka napra eső összege 4 forintnál nem magasabb és a kikkel szemben a munkaadó a munkába álláskor világosan ki nem kötötte, hogy az alkalmazás 8 napnál rövidebb időre terjed, valamint azon alkalmazottak, kik azt igazolni nem képesek, hogy a felhívás közrebocsajtása idején, valamely az 1891. évi XIV. t. cz. alapján már működő gyári, vállalati, építési, vagy is oly elismert jellegű betegsegélyző pénztárnak tagjai, melynek alapszabályait a kereskedelmiügyi m. kir. Nagyméltóságú miniszterium a jóváhagyási zárradékkal ellátta.

6. A munkaadók a hivatolt t.-cz 83. §-a értelmében figyelmeztetnek hogy:

a) 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatnak azon munkaadók, kik alkalmazottjainak 8 nap alatti bejelentését elmulasztják, vagy azzal késedelmeskednek.

b) 200 frtig terjedhető bírsággal büntetnek azon munkaadók, kik az 1891. évi XIV. t. cz. 22. §-a szerint alkalmazott jaival tiltott szerződést kötnek, vagyis a nála alkalmazott pénztári tagok javára, tudva a ténylegesnél magasabb bért, vagy fizetést számítanak fel.

7. Ezen kerületi betegsegélyző pénztár jóváhagyott alapszabályai értelmében önként belépő tagok lehetnek állami, közigazgatási, városi, bírósági hivatalok, posta és távirda hivatalok, ugy magánintézetek tisztviselői, alkalmazottjai, valamint ezeknek családtagjai, cselédjei és szegődvényesei és végül mindazok kik magukat betegség esetére segélyeztetni, illetve biztosítani óhajtják. Az önként belépő tagok magokat a pénztárnál kész bejelentési lapok útján, már e felhívás közhirre tételének napjától bejelenthetik. — Ugy a kötelezett, valamint az önként jelenkező tagok belépésénél a pénztár beiratási díjat fel nem számít, csupán a tagkönyvecske 2 krnyi kiállítási áratéritendő meg.

8. A járulékok fizetésére való kötelezettség a belépésre kötelezett tagoknál ezen felhívás kibocsajtásána napjától számítatik.

9. Az átlagos közönséges napi bérek, melyek a járulékok, táppénzek és temetkezési segélypénzek összegeinek kiszámításánál alapul szolgálnak az 1891. évi XIV. t. cz. 16. §-a értelmében Arad város területére külön és a kerületi pénztárhoz tartozó községekre nézve pedig szintén külön a következőkben állapítottak meg és pedig:

Arad város területére:

férfiaknál 1 frt 20 kr, nőknél 80 kr, tanoncoknál 50 kr.
A kerületi pénztárhoz tartozó községekre nézve pedig:
férfiaknál 80 kr, nőknél 50 kr, tanoncoknál 30 kr.

Aradváros területére megállapított és átlagos közönséges napibérek alapján — a heti járulékok a kötelezett tagoknál a következők:

A kerületi pénztár községeire nézve megállapított átlagos napibérek alapján a heti járulékok a biztosításra kötelezett tagoknál a következők:

10. Ezen járulékok pontos befizetéseért a munkaadó szavatol és azokat hetenkint, illetve havonként ő tartozik teljesíteni, még pedig oly képen, hogy a járulékok $\frac{2}{3}$ -ad részét alkalmazottjainak béréből levonhatja, $\frac{1}{3}$ -ad részét azonban sajátjából köteles fedezni. A munkaképtelen beteg tagok a betegség tartama alatt járulékot nem fizetnek.

11. Az önként belépő tagok époly járulékot fizetnek, mint a belépésre kötelezettek.

12. A járulékok befizetése rendszerint hetenként a hét 3 első napján történik, még pedig Arad várost területére, a felhívás 3-ik pontjában körülírt helyen, a pénztár területéhez tartozó többi községekben pedig a községi előjáróságok által megnevezendő bizalmi férfiaknál.

13. A jelentkező tagok beírásával, valamint a járulékok felvételével Knóthy Géza a kerületi betegsegélyző pénztár pénztárnoka és Varjassy Jakab ellenőr vannak megbízva, kik is a befizetéseket a tag könyvecskékben nyugtázzák, nemkülönben a táppénzek és temetkezési segély összegek kifizetését, az igazgatósági elnök és pénztári főorvos kiutalványozására együttesen eszközlik.

14. A pénztár, beteg tagjainak a következő segélyt köteles nyújtani és pedig:

a) ingyen orvosi segélyt, mely azonban egyfolytában 20 hetet meg nem haladhat, szülés esetén ugyancsak ingyen a szükséges szülészeti támogatást és gyógykezelést;

b) gyógyszereket és a szükséges gyógyászati segédeszközöket, u. m. szemüveg, mankó, sérvkötő stb. 20 héten át szintén ingyen — utóbbiak szükség esetében a beteg tag által 20 héten túl is ingyen használhatók.

c) táppénz azon esetre, ha a betegség keresetképtelenséggel jár és 3 napnál tovább tart és ha a keresetképtelenség előbb véget nem érne, legalább 20 héten át, még pedig a járulékok kiszámításának alapjául vett átlagos közönséges napibér felével, vagyis

Arad város területén:

férfiakvak napi 60 krt tehát heti 4 frt 20 krt.

nőknek napi 40 krt tehát heti 2 frt 80 krt.

tanoncok és 18 éven alóli munkásoknak napi 25 krt tehát heti 1 frt 75 krt.

A pénztár területéhez tartozó községekre nézve pedig: férfiaknak napi 40 krt tehát heti 2 frt 80 krt, nőknek napi 25 krt tehát heti 1 frt 75 krt, tanoncoknak és 18 éven alóli alkalmazottaknak napi 15 krt tehát heti 1 frt 05 krt.

Járó betegeknek a pénztár táppénzt nem fizet.

d) Gyermekekégy segélyt, mely a táppénzzel egyenlő összegben jár, azonban csakis a lebetegedés napjától számítandó négy héten át;

e) Halálozás esetében temetkezési segélyt és pedig a járulékok kiszámításának alapjául vett összeg husszoros értékéig.

15. A pénztár beteg tagjai Aradváros területén dr. Leitner Ernő úr orvostudor, városi kerületi orvos, mint kinevezett pénztári főorvosnál Deák Ferencz-utca 33. sz. a. lakásán és pedig a járó betegek naponta délután $\frac{1}{2}$ 3 órától $\frac{1}{2}$ 4 óráig, a fekvő betegek reggeli 8 óráig, és dr. Treitler Andor kórházi orvos urnál a kórházban lévő magánlakásán a járó betegek déluátn 2 órától 3 óráig, a fekvő betegek pedig d. e. 11 óráig jelentendők a — a tagkönyvecske előmutatása mellett, pénztár területéhez tartozó községekben pedig az illető járási orvosok veendőik igénybe.

16. A pénztár a betegeknek szabad tetszésére bizza a gyógyszereket azon gyógytárban készíttetni a honnan azt kapni kívánják, hol is a kiállított vények alapján a gyógyszerek számukra ingyen kiszolgáltatni fognak.

Kelt Aradon, 1892. november hó 9-én.

A főkapitány úr helyett:

Nyáry Béla,
alkapitány.

HIRDETMENY.

Weisz Dávid magánzálogüzletében 1889. évi október hó 15-én megtartott árverésen befolyt feleslegekből még a következő összegek tartatnak nyilván Arad sz. kir. város pénztárában:

Zalog bárca szám	összeg	Zalog bárca szám	összeg	Zalog bárca szám	összeg	Zalog bárca szám	összeg	Zalog bárca szám	összeg	Zalog bárca szám	összeg
14293	03	22177	07	62699	18	77484	14	81045	17	83066	76
15517	08	27545	03	62950	79	78648	19	81051	17	83101	2 20
16062	32	27814	98	63066	45	79575	22	81067	28	83251	21
17366	30	27830	25	65581	35	79642	27	21124	60	83460	1 95
19767	1 38	27894	33	65864	47	79668	38	81312	1 74	83593	49
20114	18	27898	10	66074	35	79685	30	81344	58	83506	32
21070	21	27522	37	66075	38	78691	30	81351	22	83529	47
21382	10	27924	03	66171	02	79693	42	81376	40	83616	48
21417	10	27970	17	67276	34	79717	09	81507	61	83635	08
21509	50	27973	63	67375	52	79808	02	81534	60	—	—
21875	05	28011	42	71519	92	79812	22	81578	38	—	—
21968	52	28048	13	71776	30	79826	64	81619	42	—	—
23329	08	28062	27	72074	34	79837	42	81627	28	—	—
23413	06	28081	67	72478	37	79862	34	81707	03	—	—
23442	20	28141	03	13769	12	80065	18	81716	22	—	—
23757	27	28191	50	74133	22	80092	52	81788	68	—	—
24025	23	28281	32	74174	12	80142	67	81971	78	—	—
24164	34	28386	08	74324	52	80172	02	82036	74	—	—
24371	25	28504	48	74454	33	80198	02	82053	22	—	—
24555	27	28638	20	74776	02	80238	15	82101	07	—	—
25166	23	28656	20	7431	03	80251	37	82114	96	—	—
25332	49	28865	23	75082	47	80322	1 78	82138	43	—	—
25416	30	41591	14	75256	24	80438	47	82211	24	—	—
25761	21	47765	18	75513	07	80584	14	82368	04	—	—
26112	1 17	50028	04	75678	17	80647	22	82421	57	—	—
26163	03	50578	41	75716	04	80683	31	82430	32	—	—
26191	32	53667	89	75827	26	80699	39	82436	44	—	—
26363	12	53953	34	75946	32	80790	42	82456	42	—	—
26353	27	54211	1 11	76285	01	80795	46	82475	57	—	—
26359	08	54298	29	76286	16	80798	35	82572	83	—	—
26388	27	54558	43	76362	03	80896	14	82597	03	—	—
26402	03	57147	13	76552	01	80939	22	82668	03	—	—
26570	12	58628	03	76665	04	80987	24	92688	37	—	—
26827	4 11	58671	38	76935	1 16	81002	34	82793	22	—	—
27405	43	61596	29	77172	01	81013	1 07	82892	26	—	—
27435	02	62240	35	77535	17	81031	78	83029	42	—	—
27448	03	62627	34	77299	42	81041	50	83051	05	—	—

Miről az illetők arról értesítettek, miszerint a felesleg felvétele végett alulírott hivatalnál annál is inkább jelentkezzenek f. évi november hó 20-ig, mert különben fent kitüntetett összegek mint elévültek a városi ipariskola-alap javára fognak fordítottatni.

Arad sz. kir. város kapitányi hivatala 1892. november 3-án.

Sarlot Domokos, főkapitány.

20137 | 1892.

872. 1-3.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú magy. kir. belügyminiszteriumnak 84857/92. sz. a. és a kereskedelemügyi magy. kir. miniszteriumnak 71694/92. sz. a. kelt rendelete értelmében a következők közhírre tétetnek.

Bulgária kormánya a Szerbiában előfordult kolera esetek következtében a Szerb-bolgár határ elzárását rendelte el, Czásibrodon kívül, hol már van vesztegári állomás, csupán a viddini kerületnek egy még később meghatározandó pontja fog a forgalom részére nyitva maradni, hol szintén vesztegári állomás fog felállítatni.

Egyidejűleg egyrészt járványmentes, másrészt járvány lepte országokból érkező utasok és áruk a következő rendszabályoknak vannak alávetve.

1. Járványlepte helyekről érkező utasok 11 napi vesztegárnak vannak alávetve, podgyászuk gözkemenczében fertőtlenítetik.

2. Romániából érkező utasok 8 napi vesztegárnak vannak alávetve.

3. Járványlepte városokból és helységekből származó áruk 20 napi vesztegár után szolgáltatnak ki; fertőtlenítésük darabonként és az egészségügyi hatóság utasításai szerint ejtetik meg.

4. Áruk, melyek ily városokból és helységekből származnak, melyek maguk ugyan járványmentesek, de járványlepte államokban fekszenek, valamint járványmentes államokból származó oly áruk, melyek utközben járványlepte államokon haladnak át, 11 napi vesztegárnak vannak alávetve, kiszolgáltatásuk előtt csupán azok göngyölete fertőtlenítetik. (Ezen árukat bizonyítványnak kell kísérnie, mely a származási hely egészségi állapotát az áru feladása időpontjában igazolja.)

5. Járványmentes államokból (mint Angolország, Olaszországból stb.) közvetlenül érkező áruk vesztegár és fertőtlenítés nélkül adatk ki.

6. Járványlepte államokból érkező utasok és áruk csupán Burgász, Várna, Lom és Ruzsucsuk

kikötőin; valamint a Czásibródi vesztegári állomáson léphetnek Bulgáriába.

7. Pénzküldeményeken kívül mindennemű postacsomag bevitelére Bulgáriába tilos.

8. A következő cikkekét és tárgyakat Bulgáriába bevinni nem szabad, u. m. a) Fehérneműt és ágyneműt, mint kereskedelmi cikket. (Használt és nem használt fehér- és ágynemű, mint utipodgyász fertőtlenítésnek van alávetve.

b) Használt ruhákat, rongyokat és mindennemű szövet hulladékokat, ócska vászonból való árumintákat, használt zsákokat, köteleket és ócska papír hulladékokat.

c) Nyers bőrt, szőrmeárukat és az azokból készült árukat (akár használtak, akár nem, valamint az utasok által viselteteket sem) holtyagokat, friss vagy szárított beleket, mosatlan gyapjút és vattát.

d) Tejneműket, mint tejet, vaját, sajtot és tejfölt (krémet, kaimakot) makaronit és süteményt.

e) Mindennemű friss gyümölcsöt kivéve citromot és narancsot.

f) Friss sózott és füstölt halakat, szardínákat, konzerveket és kaviárt.

g) Friss, sózott vagy füstölt húsféléket, sonkát, kolbászt és hurkát.

h) Olajat tömlőkben.

i) Marha, tevé és lószórt (kivéve a festett lószórból készült szitászövetet) disznósértét, mindennemű tollat (azokat sem melyek bármely cikk diszítésére szolgálhatnak.

j) Ásványvizeket.

Arad, 1892. november 11.

A városi tanács.

20062 | 892.

1-3

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. belügyminiszter ur az 85785 | 892. sz. a. kiadott körrendelete nyomán ezennel közhírre tétetik, hogy a szerb kormány tekintettel a cholera terjedésére a következő áruk bevitelét Szerbiába megtiltotta:

Nyomtatott az „Aradi nyomdatársaság” könyvnyomdájában.

a) Használt és mosatlan ággy és fehérnemű mint kereskedelmi cikkek,

b) ócska ruha, mindennemű rongy és szövet hulladék, ócska papír,

c) bőrt és bőrből készült belések, továbbá az ebből készült tárgyak, bármilyen legyen is azok természete es alakja;

d) nyers, mosott és mosatlan gyapju, marhaló és kecskeszőr, disznósérté, kender, pamut és toll;

e) nyers, szárított és sózott belek és holtyagok, valamint az állati nyers termények és hulladékok;

f) kaviár, friss, sózott, szárított és elkészített húsok;

g) a felsorolt cikkek bármelyikének árumintái.

A kereskedelemügyi miniszter ur folyó évi ad 72153. sz. a. kelt rendeletével az összes vasúti és hálózati vállalatokat megfelelően utasította.

Arad, 1892. évi november hó 15-én.

A városi tanács.

Hirdetmény.

A városunkban fellépett cholera járvány megszüntnek nyilvánítatván, a f. évi 13917. sz. a. kiadott s hirdetményileg közzétett tilalom feloldatik és a hirdetményben elősorolt áruk, az ócska rongyok és ócska ágyneműek kivételével a város területéről kivihetők, illetve elszállíthatók. Egyben a házalásra vonatkozó tilalom is feloldatik. Kelt Aradon, 1892. évi november hó 14-én, a város kapitányi hivatala mint 1-ső foku egészségügyi hatóság.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertára

és művegytani laboratoriuma

Aradon, Szabadságtér.

Szívesen ajánlkozik minden bárhol és bárki által hirdetett gyógyszer-különlegesség beszerzésére, s készletben tart következő megbízható hatású szereket:

Chinin-cukor és Chinin csokoládé gyermekeknek ható hideglelés elleni szer, melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók pályadíjjal koszorúztak. Mind az öt világrészben el van terjedve. Egy darab 6 kr.

Misera-cseppek dr. Häger javított receptje szerint, legmegbízhatóbb szer hideglelés ellen felnőttek számára. Egy üveg 75 kr.

Circassian. Biztos hatású és ártalmatlan szer, melyből összeállított hajfestőszer — Egy üveg 1 frt 40 kr.

Dr. Brnatzik fogcseppeje bármely fogfájást azonnali megszűntet. 1 üveg 35 kr!
A Rozsnyay-féle

Serail-arczkenőcs. Az arcon mutatkozó szepők, pattanások és májfoltok elűzésére a legalkalmasabb szer, mely bőrszépítő hatásában minden más szert felülmúl. Egy kis téglő 70 kr. és egy nagy téglő 1 frt.

Anosmin. A lábizzadás és feltörés ellen biztosan használható. Egy üveg 50 kr.

Valóditokaji bor. Kitűnő minőségűek, dr. Szabó Gyula világhírű pincéjéből. Ára 1 üvegnek 3 és 5 frt.

Ménési aszúbor. Egy 35 centil. üveg 1 frt 50 krajczár.

Chinabor 2% Chinintartalommal. Egy 30 centiliteres üveg 1 frt.

Vasas Chinabor. 2% Chinin- és vasoxýtartalommal. Egy 30 centil. üveg 1 frt.

Pepsinbor. 2.5% tartalommal. Egy 20 centiliteres üveg 1 frt.

Üvegmaró tinta. Egy üveg 1 frt.

Salon-bengáli tüzek. Fűt és szag nélkül, vörös, fehér és sárga színben. Egy kiló 2 frt.

Magnesium fáklyák. 150 normal gyertyafénytel. Hat percig égő, 1 drb 80 kr. 12 percig égő, 1 drb 1 frt 10 kr. 24 percig égő, 1 drb. 2 frt 10 kr.

Iroda tintapor. Fekete vagy violaszínben) 1 adag 1/4 literre 10 kr.

Dr. Kepes fagybalsama. A megfagyott kezét vagy lábát 3-4 nap alatt biztosan meggyógyítja. Egy téglő ára 40 kr.

Lang rheuma ellenes szer. Mindenfélétől eredt rheumás és oszpos fájdalmak ellen igen hirtelen és keresett szer. Egy üveg ára 30 kr.

Dr. Kelen köhögés elleni pora. Köhögést biztosan gyógyít. Ára 40 kr.

Mindenféle gyógyszer — a pakolási csekély költségek hozzáadásával — bárhova posta útján is elküldetnek.

Ugyancsak ezen gyógyszertárban minden vegyviszáltra megbízásunk elfogadhatnak és lelkiismeretes tanácsokkal szolgálnak.

759-18.